

Östergötlands Hembygdsblad

Skördetider

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 96 föreningar med ca 21 500 medlemmar är anslutna.

Ansvarig utgivare

Denny Lawrot (förbundsordförande)
Sankta Marias Väg 252, 612 93 Finspång
Tel: 0122-201 88, mobil: 0708-12 06 00
denny.lawrot@centerpartiet.se

Redaktionsgrupp

Jesper Ström
Östergötlands Hembygdsförbunds kansli
Tellbovägen 14, 585 64 Linghem
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se

Bengt Björner
Brunneby, 597 94 Åtvidaberg
Tel: 0120- 601 71
bengt.bjorner@telia.com

Fredrik Häger
Tel: 0721- 67 13 54
carlingtonlot@gmail.com

Prenumeration

100: -/år: insättes på plusgirokonto 89 881-7

Annonsspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Annonskontakt

Jesper Ström, 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

15/2, 15/5, 15/8, 15/11

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Tellbovägen 14, 585 64 Linghem
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Riksstämman 25-26 maj Visby 2012	3-4
Slåttergillen	5
Adressändringar & Höstkonferens	5
Kryckan som blev kvar	6
Kvinnors flit	7
På turné för tillgängligheten	8-9
Tryserums HBF:s årsbok 2012	10
Skjutsstation blev hembygdsgård	11
Byggnadsvårdplan för Hus med historia	12
Naturum – ett ”båthus” för vetgiriga	14-15

Omslagsbild

Havrenekar vid Linghem.

Foto: Fredrik Häger

Välkommen med bidrag och foton. Materialet skickas till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Tryck

Mjölby Tryckeri
Upplaga 1 100 ex
ISSN 1102-5557

Ordföranden har ordet

Östergötland är vackert. En självklarhet, ja visst. Men jag har haft möjlighet att inom ramen för projektet Kulturreisan fara runt i framförallt de södra länsdelarna och då slås man av hur omväxlande Östergötland är. Att det inte bara är mitt eget Doverstorp som är vackert. Vilka lägen på hembygdsgårdarna, och vilka arbeten som läggs ned! Man upphör aldrig att förvånas över kraften i det ideella arbetet. Men en sak har jag tänkt på: Varför är det många gånger svårt att hitta till hembygdsgården? Man blir hemmablind, jag vet. Men jag uppmanar er att titta runt med en besökares ögon, hur skyltningen ser ut, finns det någon skylt?

Jag uppskattar alla de inbjudningar jag får att besöka er. Det ledde i somras till att ge mig möjlighet att övervara några jubileer. Först ut var Oppeby Hembygdsförening som firade sina 70 år. Dagen inleddes av Birgitta Fors med ett kort anförande och sedan följde en friluftsgudstjänst med Bengt Gruvbäck. Därefter underhölls vi av ett trevligt gäng, Åsundens spelmän, med stor spelglädje. En historisk återblick gavs av Fred Johansson som också höll i avslutande auktion av en äldre oljemålning av grenadjärstorpet Ekelid, som idag är hembygdsgården. Naturligtvis fanns här kaffeservering och lotterier. Det senare till glädje för undertecknad som efter en riktigt trevlig dag kunde vända hem med en varuhink.

Senare i sommar var det dags för Kisa-Västra Eneby Hembygdsförening som firade sitt 90-årsjubileum. Föreningen startade som en JHF-avdelning 1923. Ordförande Lars-Ola Nysten höll ett välkomsttal och en kort historiebetraktelse som senare följdes av en mer omfattande redogörelse. Fler gavs tillfälle att uppvakta och med ord beskriva hur viktig föreningens arbete har varit och är. Jag är speciellt imponerad av Kinda kommun som represen-

terades av såväl kommunalråd som högre tjänstemän. Det visar att kommunen uppskattar det arbete föreningen lägger ner. Hembygds-gillet dansade och överlämnade även en komplett hembygdsdräkt till föreningen.

Även här uppträdde Åsundens spelmän med sin spelglädje. Johan Birath känner väl de flesta till? Han deltog och kåserade över företeelsen hembygdsföreningar men med många sidospår. Som vanligt är Johan kvick och underhållande men med mycket allvar bakom. Han lyfte bland annat frågan: Varför finns det inga ungdomar i hembygdsföreningen? Detta ständiga mantra vi upprepar. Enligt Johan så beror detta på att ungdomarna inte har tid. De har så mycket annat de måste göra. Men när tinningarna grånar så kommer också intresset för rötterna och tid finns för ideellt arbete. Vi blir dessutom allt äldre och allt piggare, så han var övertygad om att Kisa-Västra Eneby skulle komma att fira 180-årsjubileum. Jag delar hans analys fullt ut!

Höstens första gemensamma möte blir Höstkonferensen den 29 september där just Kisa-Västra Eneby HBF står som värd. Temat för konferensen blir bl.a. kultur-turism. Mer om detta i separat inbjudan. Jag vill också gärna slå ett slag för Historiska Museets Hembygdens Helg i Stockholm den 20-21 oktober. Mer om detta på SHF:s hemsida www.hembygd.se. Det är ett intressant och omfattande program för den som har möjlighet att åka. Dessutom fritt inträde för alla medlemmar. Ha en trevlig höst!

Denny Lawrot
ordförande

Riksstämman 25-26 maj Visby 2012

Jerker Enekvist och Cecilia Schelin hälsade välkommen.

Sveriges Hembygdsförbunds riksstämma hölls i år i Visby med Gotlands Hembygdsförbund som värd. Östergötland representerades av Inga Britta Adolfsson och Birgitta Hertin. Visby är den bäst bevarade medeltida

staden i Skandinavien och är sedan 1995 med på Unescos världsarvslista. Kännetecknande för Visby, ofta kallad kyrkornas och ruinernas stad, är den 3,4 km långa ringmuren som omger staden.

Mötesdeltagarna samlades i Almedalen – var annars inför ett riksomfattande möte? Jerker Enekvist, ordförande i Gotlands Hembygdsförbund och Landshövding Cecilia Schelin hälsade alla välkomna till Visby och Gotland. Birger Svanström öppnade stämman inför 71 ombud och övriga deltagare.

Uttalande

Stämman i Visby antog enhälligt ett uttalande mot regeringens planer på att ändra den svenska folkbokföringen som om den genomförs kommer att bryta en historisk

kontinuitet med rötter i medeltiden. Den urgamla sockenindelningen är av vital betydelse för hembygds- och släktforskningen rörande gången tid.

Motioner

Västergötlands Hembygdsförbund vill stärka vårt varumärke som visar vad vårt märkesträd står för med fem centrala idéer. SHF biföll detta. Vidare menar förbundet i Västergötland att SHF ska ta fram en ny handledning för torpinventering, vilket också bifölls.

Motionen kring framtida forskning om torp och gårdar diskuterades livligt. Detta slutade med att stämman fick styrelsen att ändra sina tankegångar och bredda det framtida arbetet på detta tema då det redan idag sker många sammanslagningar av gårdar och många små hemman försvinner dagligen.

Kalmar läns Hembygdsförbund tog upp behovet av att en ny handledning för torpinventering även ska omfatta gårdar, vilket också bifölls.

Motionen att bevaka kyrkomiljöernas kulturhistoriska värden från Halländska Hembygdsrådet och Skånes Hembygdsförbund överlämnades till kulturmiljövårdsrådet för vidare behandling.

Örebro läns Hembygdsförbund vill skyndsamt ha utrett vilka lagar som gäller för förvaring av gamla vapen. Stämman biföll motionen.

Kronobergs läns Hembygdsförbund vill ge SHF i uppdrag att ta fram en nutidsdokumentation och förslaget bifölls.

Västergötlands Hembygdsförbund vill att SHF till de statliga myndigheterna som ansvarar för hela Sveriges möjligheter till samhällsservice ska kräva att den aviserade nedmonteringen av det fasta telenätet avbryts tills full täckning kan garanteras genom det mobila nätet. Även denna motion bifölls.

Ångermanlands Hembygdsförbund menar att företag som exploaterar bygdens resurser – natur- och kulturvärden – ska bidra till återbetalning till bygden genom avsättning av medel. Motionen bifölls och att SHF utöver kontakterna med Hela Sverige ska leva även i kontakter med myndigheter och regering, ska hävda denna uppfattning.

Styrelsens förslag

Bland styrelsens förslag nämndes behovet av en framtida höjning av medlemsavgiften.

Modellen att föreningar endast betalar avgift för medlemsantal under 1000 permanentades.

Arbetsprogrammet från 2009 justerades något och en ekonomisk plan för de nästkommande två åren antogs. Verksamhetsinriktningen för de nästkommande fyra åren är att stärka kulturarvets och hembygdsvärdebevarandens ställning i samhället, öka dess tillgänglighet, bidra till

hållbar samhällsutveckling och stärka värden av kulturmiljön. Idéer för hundraårsjubileet 2016 presenterades.

Stämman avslutades med att Margareta Johansson, ordförande i Medelpads Hembygdsförbund inbjöd till riksstämman i Sundsvall den 24 till 26 maj 2013. Trevlig hembygdsvard och hembygdsvard väntade oss därefter!

Seminarier och fest

På lördagen hölls som brukligt seminarier: fördjupningar i olika områden där hembygdsvärdebevarandet kan, eller snarare bör ha intresse. Följande gick att välja på: Mat och miljö – kulinariska Gotland. Biologisk mångfald, Ängen – en naturresurs genom tiderna. Vindkraft och landskap. Kulturarvslyftet. Vi från Östergötland valde att gå på Ängen samt Vindkraft och landskap.

Vindkraften – är den en kommande huvudenergikälla eller ett modet? Vilka konsekvenser för det svenska landskapet får det? Frågeställningarna var många och något enhetligt svar fick vi inte; däremot många tankeställare.

Ängen är beteckningen på slåttermark på fast mark och motsvarar den svenska facktermen hårdvallsäng. Det förekommer olika typer av ängar. De ängen som finns kvar idag utgörs uteslutande av lövrika ängen.

Seminariedeltagarna fick lära sig om det gotländska ängen.

Ängen har haft en stor betydelse för boskapsskötseln och åkerbruket på Gotland under århundraden.

Idag uppfattas ängeshävdens som ett viktigt inslag i gotlänningarnas strävan att bevara sin rika kulturbygd. Inte många ängen finns kvar idag men de som finns sköts minutiöst av hembygdsföreningar och en ängskommitté som startades för mer än 60 år sedan. Mycket duktiga och kunniga föreläsare tog oss på promenad genom ängen på Vallstena.

Hembygdsvården på lördagskvällen hölls vid Norrbys Museigård i ett gammalt stort frikyrkotält. På bussfärden dit gjordes ett stopp vid ett änge där många gamla gotländska lekar demonstrerades.

*Birgitta Hertin och Inga Britta Adolfsson, ÖHF.
Foton: Emma Arvidsson, Birgitta Hertin*

Slåttergillen

Rystad Östra Harg HBF

30 juni arrangerade hembygdsföreningen tillsammans med Titti och KG Gunnarsson slåttergille i Ekängen på Klockartorps ägor.

Ett 30-tal slåtterfolk hade kommit för att delta i slåttern och lika många kom som åskådare.

Musik spelades innan för att få alla i så bra stämning som möjligt. När välbehövliga raster togs i det varma och soliga vädret bjöds det på svalkande drycker av olika sorter. När ängen var slagen blev det 2 stycken rejäla hässjor. Efter att arbetet var klart avnjöts till underhål-

Hässjor på plats i Ekängen.

lande musik från spelmännen medhavt kaffe och tilltugg i Klockartorps trädgård.

Text: Magnus Aspenström

Foto: Roland Jendeborg

Wist HBF

Trots det nyckfulla vädret är ängarna kring Fornhemmet befolkade av barn och vuxna med liar i händerna. Klädda i färggranna regnkläder går de omkring och slår det höga gräset. Wists Hembygdsförening arrangerar sitt årliga slåttergille. Medlemmarna har varit med förr. Var och en vet vad de skall göra och arbetet flyter effektivt.

Kvinnorna bär fram krakstörar som de yngre männen slår ned i marken, medan de äldre lastar på höet med högaffeln. Redan inom en halvtimme står två hässjor färdiga. Barnen har mindre liar som de hanterar med vana och vid en av husväggarna står två män beredda att slipa klingorna.

Text och bild: Fredrik Häger

Barn och vuxna samarbetade när Wists Hembygdsförening höll slåttergille vid Fornhemmet.

Adressändringar

Hembygdsförbundets kassör byter fr. 1/10 adress och e-postadress:

Inga Britta Adolfsson

Lgh 1213, Nedre Kaptensgatan 7
591 27 MOTALA

E-post:

ingabritta.adolfsson@telia.com

På medlemsmatrikeln i nr 2-2012 så smög sig felaktiga kontaktuppgifter in. Rättelse:

**Kisa-Västra Eneby
Hembygdsförening**

Katarina Swartz Saint Cyr
Nygärde, 590 39 KISA

Tel: 0494-718 90

E-post:

svartz.saintcyr@aries.vokby.se

Höstkonferens i Kisa lör 29 sept!

Arrangör är Kisa-Västra Eneby Hembygdsförening i samarbete med Östergötlands Hembygdsförbund och genomförs tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan, 9:30–15:00. Fullt program finns på www.hembygd.se/ostergotland.

Kaffe, lunch & em. fika, pris: 140:-

Anmäl er senast 22 sept till:

Leif Fredriksson, Kisa V:a Eneby HBF

Tel: 0494-71286

E-post: leiffred@spray.se

Kryckan som blev kvar

Lutat mot en vägg i Flistads brunnshus står en gammal träkrycka.

– Den glömde en gäst för länge sedan. Han hade druckit av brunnsvattnet och när han skulle åka hem behövdes den inte längre, berättar Hans Eriksson som äger Flistad brunn.

Besökarna står i kö framför brunnshuset. Hans Eriksson tar fram en långskaftad skopa med ett hål i botten. Han för ned den i brunnen och lyfter sedan upp. Vattnet rinner ut genom hålet och fyller besökarnas muggar.

De har kommit till Flistad för att dricka av brunnsvattnet och vara med i de övriga aktiviteterna som Vreta Klosters Hembygdsförening ordnar den här eftermiddagen.

I Flistads brunnshus står en kvarglömd krycka.

Malforsblecket och Tage Danielsson

För någon timma sedan samlades gästerna till dukade kaffebord i societetssalongen alldeles intill brunnshuset. Under kaffestunden spelade Malforsblecket musik och därefter berättade Sune Lindgren från Tage Danielsson-sällskapet anekdoter från den kända underhållarens repertoar. När gästerna druckit upp kaffet ställde de sig på ett led utanför byggnaden. Malforsbleckets trumslagare tog täten och grötlunken till brunnshuset började.

Hans Eriksson hällde upp det friska brunnsvattnet till besökarna.

Hednisk plats

Nu är gästerna nyfikna på hur brunnsvattnet smakar och Hans Eriksson har fullt sjå med att hälla upp i alla muggar. När trängseln runt brunnen avtagit berättar Hans Eriksson om bakgrunden till hälsokällan i Flistad.

– Källan är känd sedan 1000-talet. Då var den ett kärr. Människor drack av vattnet och upptäckte att de mätte bättre. Platsen blev

känd men kyrkan ansåg att den var hednisk eftersom de inte hade någon kontroll över vad som skedde här.

Hans Eriksson säger att när kyrkan väl upptäckte platsen påstod de att den var helig eftersom folk kände sig

bättre när de drack av vattnet. Då fick kyrkan människor att ansluta sig.

– Nunnorna från Vreta Kloster hämtade vatten i Flistad, tillägger han.

En av gästerna kommer in i brunnshuset och vill få muggen påfylld. Hon tar några klunkar av det välgörande vattnet, harklar sig och säger att hon inte känner sig så hes i halsen längre.

Brunnens hemlighet

– Det finns alltid mystik kring en hälsobrunn. Men min teori är att folk mätte bättre därför att vattnet i Flistad brunn är mineralhaltigt. Förr drack människor avatten av sämre kvalitet och de led av mineralbrist. När de sedan drack av den här källan återfick kroppen de viktiga ämnena, förklarar Hans Eriksson.

Runt väggarna i brunnshuset finns uppsatta lister med träkrokar. Under varje krok är en siffra målad. På de här krokarna hängde brunnsgästerna sina muggar.

– De hade varsin egen mugg. Gästerna bodde i brunnshotellet och drack ur sin mugg vissa tider.

Andakt

När besökarna har druckit färdigt lämnar de det åttakantiga brunnshuset och går in i societetssalongen för att lyssna på Sverker Linge som skall hålla en andakt. Hans Eriksson lägger på trälocket över brunnen.

– Det är viktigt att inte några främmande föremål kommer ned i vattnet.

Han upplyser att han har tagit prover för att försäkra sig om en god vattenkvalitet.

– Det räcker med att en mus ramlar ned i brunnen så kanske vi har femtio magsjuka gäster här, säger han och stänger dörren till brunnshuset.

Text och bild: Fredrik Häger

Malforsblecket ledde grötlunken till brunnen.

Kvinnors flit

Sitter just nu och broderar våra initialer på de sista diskhanddukarna. Känns ovant med K istället för L. De finaste i linne broderade jag i klumpsöm, till disken duger det med stjälkstyg.

Hoppas sänglinnet räcker till att börja med! Och att svärmor och svärfar tycker att jag duger! Hann ju aldrig lära mig så mycket av mamma, varför fick hon inte leva längre? Maja och Tora broderade brudlakanen, det syns vem som sytt vilket. Majas tätt och prydligt, Toras mera slängigt. Precis som de är mina systrar, den ena noggrann och lite långsam, den andra vill att det ska gå fort.

När jag klippte till örngotten hörde jag på radion. Willy Maria Lundberg föreslog att man skulle sy örngott i tunnelform utan krusade knytband! Skönt, så kunde jag göra. Min lilla protest mot traditionen. Hoppas det duger åt svärmor...

Det är Eva Lundblad, intendent på Länsmuseet som tänker sig att så här filosoferade hennes mamma när hon gjorde i ordning det blivande hemmets textilier. En kväll i början av 40-talet...

– Som hon satt har kvinnor suttit och förberett sin hemgift hundratals år före och många tiotal år efter henne. Det var ju varje kvinnas stolthet att ha ett fint och välordnat linneförråd. Örngottsbanden skulle vara krusade och helst skulle man ha flera våningar med hoprullade lakan i linneskåpet och de krusade banden hängande ned från örngotten.

Vid Mjölby hembydsgård öppnade Eva Lundblad årets utställning som förlagts till den gamla 1700-talsstugan, Bergastugan. Tanken bakom årets utställning var att visa exempel på vad kvinnors handaflit och handarbete utträttat under två decennier. Den gamla 1700-talsmiljön blev en perfekt bakgrund för vävda dukar, sänglinne, broderade dukar, virkat, knypplat och stickat.

Alla utrymmen hade utnyttjats väl. I rymliga övervåningen fanns vackra hemvävda mattor bland spinnrockar, vävstolar och bandvävstolar. Ett mindre rum i samma våningsplan ägnades lapptäcken, det äldsta från 1890 och andra arbeten i lapptechnik.

Hembygdsföreningens arbetsgrupp på tio damer hade arbetat många timmar med att leta fram, samla in och presentera gamla handarbetskatter.

Eva Lundblad framhöll i sitt anförande vid invigningen de olika teknikerna som visas vid utställningen i hembydsgården.

– Man måste också beklaga hur mycket fint som går alldeles för billigt på auktioner, sade hon vidare.

- Vi får hoppas på en renässans för den vackra

Utställningens "storasyster" vakar över sitt syskon i vaggan.

Ett lapptäcke från 1890, syddes av Maria Larsson, Boo, Västra Harg.

väven och de slingrande broderierna.

Eva informerade också om de rika samlingar av textilier som finns på Östergötlands museum och om de kvinnor som bidragit till bevarandet.

Hon berättade om Emy Fick, den kvinna som startade en sömnadsskola för flickor i Stockholm.

– Där lärdes finbroderi ut och vi har fantastiska samlingar från Emy Fick hos oss. Anledningen till detta är att Emy Fick slutade sina dagar 1959 på Strålsnäs gård. När hon bodde i Strålsnäs var skolan redan nerlagd men hon fortsatte att brodera, bland annat dopklänningar till traktens kyrkor. Vi har också en rik textilsamling, både vävt och sytt från en gård i Motalatrakten.

Eva Lundblad förmedlade mycket intressant information om textilier och berättade också om det damastväveri som fanns på Vadstena slott under 1700-talet.

– Där lärde "det franska folket" svenskarna att odla lin och bli skickliga vävare. Slottet med sin fukt och kyla lämpade sig fint för vackra vävar. Hur arbetarna mårde i dessa rum förtäljer icke historien!

Hon gav många lovord till sommarens utställning på hembydsgården där olika tekniker visades.

– Det är mycket roligt att se mångfalden och väldigt trevligt att ni tagit med de arbeten som utförts av hundratals skolbarn under deras besök på hembydsgården.

Text och bild: Ing-Marie Hagelin

På turné för tillgängligheten

Exakt klockan fem i elva på måndagsförmiddagen rullar tåget från Stockholm in på Linköpings station. Tillgänglighetskonsulent Gunnar Häger från Sveriges Hembygdsförbund kliver av. Han har blivit inbjuden av Östergötlands Hembygdsförbund och Jesper Ström möter honom på perrongen. Tillsammans ger de sig iväg på en veckolång turné till några av Östergötlands hembygdsgårdar. Syftet är att Gunnar Häger ska ge tips och råd om hur hembygdsföreningarna kan handikappanpassa sina hus för att öka besökarantalet.

Nytt hus i Hagaberg

I Hagaberg har några medlemmar från Vårdsbergs Hembygdsförening förberett Gunnar Hägers besök och när han kommer fram till hembygdgården visar ordförande Bengt Isaksson honom byggnaderna. Föreningen har planer på att uppföra en servicebyggnad där medlemmarna kan arbeta när de ordnar aktiviteter på hembygdsgården. Gunnar Häger tittar på ritningen som Bengt Isaksson plockar fram från sin pärm.

– Det ser bra ut tycker jag, men det är viktigt att rampen upp till toaletten inte är för brant, säger han.

Trappsteg med färgmarkering

När de har tittat på ladugårdsbyggnaden går hembygdsföreningens medlemmar och Gunnar Häger till bostads- huset. Därinne finns det en smal trappa som leder upp till övervåningen.

Gunnar Häger, Jesper Ström och Bengt Isaksson diskuterade Hagabergs vindsvåning.

– Här skulle ni kunna sätta fast färgmarkeringar på det nedersta och översta trappsteget så att även jag som är synskadad vet var trappan börjar, säger Gunnar Häger. Innan det är dags att åka vidare åter Gunnar Häger och Jesper Ström lunch tillsammans med föreningens medlemmar. De har nyligen rustat upp vedspisen och värmen från den sprider sig i rummen på bottenvåningen.

Ny toalett i Östra Skrukeby

Ulf Samuelsson står och pratar med några medlemmar från Östra Skrukeby Hembygdsförening när Gunnar Häger anländer. De hälsar på varandra och Ulf Samu-

elsson berättar om föreningens planer på att bygga en handikappanpassad toalett i anslutning till Storgården.

– Det är inte några problem att använda ett torrdass, bara dörren är tillräckligt bred, menar Gunnar Häger.

Ulf Samuelsson visar ett förrådsrum som kan vara lämpligt att bygga om. Gunnar Häger tycker att platsen är utmärkt. Han tittar på marken för att se hur tröskeln är gjord.

– Här är det enkelt att fästa en liten kil som gör tröskeln lägre att kliva över, noterar han.

Trehjuliga rullstolar

Vid Storgårdens veranda blir Ulf Samuelsson och Gunnar Häger stående en stund. De diskuterar hur det ska bli lättare för en rörelsehindrad besökare att ta sig in i hembygdsgården. Trappstegen är höga och Ulf Samuelsson föreslår en fällbar ramp gjord av två plåtskenor.

– Det fungerar i många fall, men idag är fler och fler rullstolar trehjuliga. Dessutom finns det risk för att plåten skär sönder däcken, svarar Gunnar Häger.

Gunnar Häger gav Ulf Samuelsson några tips som gör Storgården mer lättillgänglig.

När Gunnar Häger är klar med dagens besök tar han upp en inspelningsmaskin och talar in sina iakttagelser. Han ska använda inspelningarna för att sammanställa en rapport som han sedan skickar till hembygdsföreningarna.

Tretton hembygdsgårdar på en vecka

Gunnar Hägers turné är fulltecknad och när fredagsmorgonen kommit har han besökt elva hembygdsgårdar. Idag är första anhalten Bråbo Hembygd-förening. Mari-

anne Ohlsson och Bo Karlsson tar emot. I en av gårdens bodar finns en skärmställning som berättar om föreningens historia. Gunnar Häger påpekar det viktiga i att använda kontrastfyllda texter så att även synskadade kan läsa.

– Den här utställningen är bra. Jag har sett exempel där texten är gul på svart botten. Det är fullständigt omöjligt att läsa, förklarar han.

Marianne Ohlsson antecknar synpunkterna på en grön papperslapp och så går de vidare till nästa byggnad. I trädgården står utemöblerna och Gunnar Häger frågar om borden står fritt från stolarna. Då kan även en rullstolsbunden komma intill och sitta vid borden. Han tycker också det är bra att möblerna inte är vitmålade eftersom detta kan blanda personer med synfel.

Hembydsgård till uthyrning

Längs den avlånga sjön Näknen är den gamla delen av väg 55 smal. Gunnar Häger och Jesper Ström rundar övre delen av sjön och fortsätter söderut längs stranden. De kommer fram till en liten udde där ett hus ligger inbäddat i grönskan. Rolf Andersson, Stina Gustavsson och Mats Asplund väntar vid verandan. De är medlemmar i Näknens Hembygdsförening och berättar om föreningens planer att hyra ut sovrummen på övervåningen. Tanken är att hembydsgården ska fungera som en typ av vandrarhem.

De går en trappa upp för att se på sängarna och beskåda utsikten över Näknen. När de har gått ned igen pekar Gunnar Häger på väggen.

– Här finns det plats för ytterligare en ledstång. För om man bara kan använda en hand och det råkar vara den högra så kommer man inte upp. Det är särskilt viktigt att tänka på när ni hyr ut rummen på övervåningen.

Audioguide

Utanför huset förklarar Mats Asplund att Näknens Hembygdsförening i en framtid kan tänka sig ställa ut sina föremål. Gunnar Häger tittar bort mot båtskjulet.

– Mitt tips är att bygga utställningen där. Då blir det lättare för rörelsehindrade att komma in och se på föremålen.

Han öppnar sin väska och tar upp något som liknar en penna med en mikrofon i ena änden. Han plockar också upp ett ark med självhäftande etiketter.

– Det här är en audioguide och med den kan synskadade lyssna på en förinspelad röst som berättar om föremålen i er utställning. Ni läser in vad som ska sägas genom den här mikrofonen. Sedan klistrar ni en sådan här etikett på föremålet. När den synskadade pekar med pennspetsen mot etiketten startar rösten, förklarar Gunnar Häger.

Strax efter dundrar ett X-2000 tåg på väg mot Katri-

Vid Näknens Hembydsgård berättar Gunnar Häger om olika audiohjälpmedel.

neholm förbi, ett par hundra meter bakom dem. När det blir tyst igen har Gunnar Häger fått en utmärkt anledning att berätta om ytterligare ett hörselhjälpmedel.

– Vid tillfällen där bakgrundsmiljön är bullrig går det bra att använda enklare typer av hörslingor med begränsad räckvidd. Det finns förstås också portabla batteridrivna högtalare.

Fotodokumentation

Turnén är slut och Gunnar Häger ger sig av tillsammans med Jesper Ström. Tåget till Stockholm avgår inte förrän om ett par timmar, och innan dess vill Gunnar Häger fotografera Näknens Hembydsgård från sjösidan. Jesper Ström hjälper honom att hitta en bra utsiktspunkt vid stranden. Därifrån ser Näknens Hembydsgård ut att vara ett litet gult modellhus, som har fått hedersplatsen i en modelljärnväg. Under hela vistelsen i Östergötland har Gunnar Häger tagit mängder av bilder med sin kamera. Bilderna och röstanteckningarna kommer att vara arbetsmaterialet när han sammanställer sina rapporter under hösten.

Text och bild: Fredrik Häger

Så här gick turnén till föreningarna i Östergötland vecka 24:

- 11/6 – Vårdsbergs HBF, Östra Skrukeby HBF
- 12/6 – HBF Gamla Reijmyre, Risinge HBF, Hällestads HBF
- 13/6 – Fornåsa-Lönsås HBF, Borensberg HBF, Västra Ny HBF, Tjällmo HBF
- 14/6 – Skeda HBF, Föreningen Gamla Linköping, Skärkinds HBF
- 15/6 – Bråbo HBF, Näknens HBF

Tryserums HBF:s årsbok 2012

Tema Skogs- och jordbruk

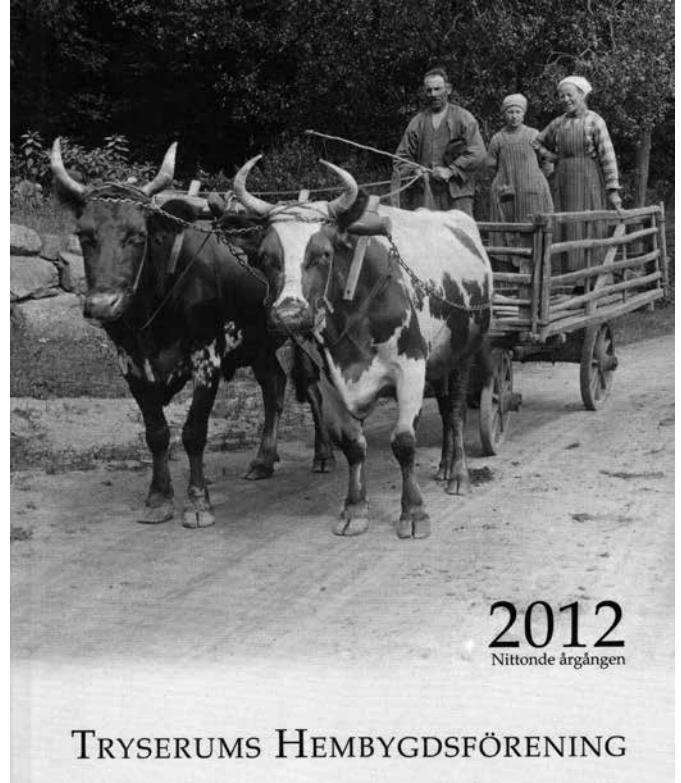
När Ingolf i Kärnhult högg ner en ek 1666 fick han böta 12 daler silvermynt – ett hårt slag för den fattige bonden. Men då all ekskog tillhörde staten, var det straffbart att hugga ner fel träd. Det fick också några Skrickerumsbönder känna av då de ovetandes sålde ett masteträd avsett för örlogsskeppet Carolus.

I början av 1950-talet flyttar den 6-årige Ulf till Kärnhult och får vara med och skörda fräken i sjön till djuren som nödfoder. Ungefär samtidigt köper Emmanuel Svensson gården Ljungbro och Karl Segergren köper gården Bidalen. Gårdarna har gått i arv och är två av de få mjölkproducerande gårdar som finns kvar.

Hur Emmanuels och Karls ättlingar förvaltar gårdarna idag kan du läsa i boken. Likaså hur det gick för Ingolf och Skrickerumsbönderna. Ulf i Kärnhult berättar om jord- och skogsbruket på 1950-talet och fortsätter sin berättelse **I strid för friheten**. Du kan läsa skogs- och jordbrukshistoria i både ord och statistik och flera ortsbor delar med sig av sina år inom lantbruket.

Vad som hände i Tryserum för 100 år sen är ett stående inslag i boken liksom Tryserums Hembygdsförenings verksamhetsår i ord och bild samt kyrkans sammanfattning av året. Dessutom berättar ”de nya på Häradsätter” om hur det var att flytta hit och det nya naturreservatet i Skrickerum presenteras.

Mycket nöje önskar vi i Tryserums Hembygdsförening!

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

DET BRINNER I HEMBYGDSGÅRDAR

Att drabbas av att hembygdsgården brinner ner till grunden är nog en av de största förluster som kan drabba en hembygdsförening. Inte bara kulturhistoriskt värdefulla byggnader går förlorade, man mister också samlingarna och de hembygdsintresserade mister en betydelsefull samlingspunkt. Därför är det förstås viktigt att föreningen gör allt den kan för att förebygga att det händer. Från försäkringskansliet kan alla anslutna föreningar beställa ett gratis arbetsmaterial till hjälp för att förebygga bränder.

Under hela året fortsätter kampanjen *Så skyddar vi kulturarvet*. Föreningarna har möjlighet att vid ett tillfälle få bidrag till införskaffande av exempelvis brandsläckare, brandfilter eller brandlarm med upp till 50 %, max 2 000 kr. Ansök genom att skicka in kopia på kvitto eller faktura till försäkringskansliet, se adress nedan. Glöm inte att ange vart bidraget ska utbetalas. Till larm finns ytterligare bidrag att söka.

MÅNGA UPPDATERINGAR SAKNAS

Fortfarande är det över hälften av alla föreningar som ännu inte uppdaterat sin försäkring. Vid eventuell skada är det mycket viktigt att föreningens byggnader och lös-egendom är korrekt försäkrade. Ett uppdaterat försäkringsunderlag ska skickas in även om inga ändringar behövs göras.

Kontakta försäkringskansliet om ni är osäkra på om er förening har uppdaterat.

Hembygdsförsäkringen,
Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
hembygdsforsakringen@hembygd.se | 0200-22 00 55

Skjutsstation blev hembygdsgård

På verandan till Bankebergs Mellangård sitter några medlemmar från Vikingstads Hembygdsgård och väntar på att besökarna skall anlända. Föreningen håller öppet hus och visar upp sin hembygdsgård.

Ödesdiger brand

Bankeberg var namnet på den samling gårdar som låg där vägen mellan Linköping och Skänninge korsade vägen mellan Berg och Ulrika. Den stora branden 1752 ödelade Mellangården och det mesta av byn. Men redan året därpå var mangårdsbyggnaden uppbyggd igen.

Mitt emot Bankebergs Mellangård fanns ett gästgiveri, och under slutet av 1800-talet startade dåvarande ägaren Anders Petter Nilsson en skjutsstation för gästerna. 1914 upphörde gästgiveriet men skjutsverksamheten fortsatte fram till 1946, även om den då hade övergått till en taxirörelse.

Kommunen blev nya ägare

1961 köpte Norra Valkebo kommun Bankebergs Mellangård. Förutsättningarna var att Anders Petter Nilssons arvingar skulle få dispositionsrätt till husen. Ester Norrbom var den sista av arvingarna och när hon överlät dispositionsrätten till Vikingstads Hembygdsgård kunde medlemmarna sätta igång med det omfattande renoveringsarbetet.

Skomakeri på vinden

Strax innan klockan två kommer några gäster gående på grusplanen framför huset. Veine Nilseryd hälsar dem välkomna. Han är hembygdsgårdens intendent och kan berätta om samlingarna på gården. Han visar gästerna upp till den ena flygelbyggnadens vindsutrymme. I ett rum där har hembygdsgården nyligen inrett ett komplett skomakeri. Hembygdsgården gav släktingarna till skomakarmästare Edvin Sjögerud fria händer att utforma utställningen och resultatet har blivit en detaljerad miljö, som ger en god bild av hur ett skomakeri kunde se ut förr.

Vikingstads Hembygdsgård har ställt i ordning ett skomakeri.

Före detta Bankebergs Mellangård.

MC-veteraner

I rummet under skomakeriet står en rödlackerad tvåhjulning med Victoriamotor. På pakethållaren ligger ett nummer av MC-Veteranen. Tidningen innehåller färgbilder på motorcyklar och artiklar som handlar om veteran-motorcykelhobbyn. Veine Nilseryd berättar att hembygdsgården också samarbetar med MC-Veteranerna. Tillsammans har de byggt upp en miljö med föremål från en cykelreparationsverkstad, men där finns även gengasaggregat och en gammal tvåtaktsbränslepump.

Cykelreparationsverkstaden finns att beskåda på Vikingstads hembygdsgård.

Dammen

I mangårdsbyggnadens stora kök serverar hembygdsgårdens medlemmar kaffe. Gästerna står på kö och plockar åt sig av brödet innan de går ut och sätter sig runt borden i trädgården. I väggen bredvid vedugnen finns en lucka mot hallen. Genom den kunde skjutsar som kom fram på natten anmäla sin ankomst till personalen. Bredvid luckan hänger två svarta tavlor där destinationsorterna står skrivna med vit text. Där står också avståndet mätt i Nymil och en prislista i svenska kronor. Vid kaffeborden pratar besökarna med varandra och någon drar sig till minnes berättelsen om hur skjutsvagnarna körde ned i dammen vid infarten när de anlände. På så sätt blev vagnen ren när den skulle användas nästa gång.

Text och bild: Fredrik Häger

Byggnadsvårdsplan för Hus med historia

På Nubbekullen går en kvinna i röd jacka omkring och skrapar i väggarna med en kniv. Hon heter Anita Löfgren Ek och har åkt från Östergötlands Museum för att utarbeta en byggnadsvårdsplan.

– En byggnadsvårdsplan måste upprättas för de hembygdsgrupper som har fått bidrag från Hus med historia-projektet. Annars betalas pengarna inte ut, säger hon.

En liten kniv är byggnadsantikvarie Anita Löfgren Eks främsta verktyg.

Rekommendation

Byggnadsvårdsplanen skall vara en rekommendation för åtgärder på hembygdsgrunden och det är till dessa åtgärder som

Hus med historia-bidraget kommer att användas. Västra Ny Hembygdsförening, som äger Nubbekullen, har fått bidrag för att renovera fönstren, men Anita Löfgren Ek gör en allmän bedömning av fastigheternas skick.

– Byggnadsvårdsplanen ska innehålla en beskrivning av byggnaderna och redogöra för de skador man har sett. Men också ge tips om lämpliga material och det löpande underhållet av husen, förklarar hon.

Husets historia

Anita Löfgren Ek tittar även på husens detaljer ur en historisk synvinkel.

– Man kan fråga sig hur länge det här huset har haft fönsterluckor egentligen och om de passar in. Men sett ur ett annat perspektiv är det bra att kunna stänga till dem eftersom ingen bor här permanent.

Hon säger att hembygdsföreningarna bistår henne genom att berätta om byggnadernas historia. Därför är även Inga-Britta och Lars Adolfsson från Västra Ny Hembygdsförening där. Tillsammans sitter de ned i trädgården och pratar om Nubbekullen innan det är dags för Anita Löfgren Ek att påbörja undersökningen av husen. Öga för detaljer

Efter en stund går hon in i bostadshuset för att inspektera de byggnadstekniska detaljerna. Att hon är expert på området märks snart.

– Dörren till köket har äldre gångjärn än övriga dörrar. Jag ser också att köket har pärlspont mot hallen men vanlig spont mot ytterväggen.

I vardagsrummet finns någon form av putsad skiva uppsatt. Anita Löfgren Ek tar fram sin kniv igen och skrapar försiktigt på ytan som är gjord av ett hårt material. Hon ser förbryllad ut och skriver ned sina iakttagelser i anteckningsblocket som hon bär med sig. Bit för bit undersöker hon bottenvåningens rum. Därefter öppnar hon dörren till vinden och går upp. Men i trappan upptäcker hon något.

Avslöjande vindsutrymme

– Vindstrappan är förmodligen ombyggd eftersom vissa trästockar är vitmålade.

Hon stannar till och plockar upp sin kamera för att fotografera stockarna. Sedan fortsätter hon upp för de smala trappstegen till vinden. Där uppe fångar fler intressanta detaljer hennes uppmärksamhet.

– Här finns två stockvarv av nyare trä. Det tyder på att huset har byggts på.

Anita Löfgren Ek tittar på murstocken och ser att den är byggd mot en av husets ytterväggar. Hon förklarar att husen byggdes på det sättet under 1800-talet till skillnad från 1900-talet då murstocken placerades i mitten. Hon ser också att vindsfönstren tidigare har räckt ned till golvplankorna.

– Kanske har man haft en öppning här för att kunna lasta upp föremål på vinden.

När Anita Löfgren Ek är klar med bostadshuset fortsätter hon till flygelbyggnaderna och ladugården för att undersöka dem på samma sätt. Efter några timmar har hon skaffat sig tillräckligt med information. Hon sätter sig i bilen för att återvända till Östergötlands museum i Linköping där hon kommer att sammanfatta sina slutsatser om Nubbekullen.

Anita Löfgren Ek undersöker de exteriöra delarna av Nubbekullens hus.

Text och bild: Fredrik Häger

Välkommen till en ny studiesäsong!

Studieförbundet Vuxenskolan har i samarbete med Sveriges Hembygdsförbund valt ut några aktuella studiematerial. Vill du veta mera om dessa material eller få hjälp att skraddarsy en studiecirkel eller utbildning för just er, tveka inte att ta kontakt med SV Östergötland!

Hitta Historien

Studieplanen föreslår 3 – 5 träffar och tar upp de olika momenten forska, dokumentera och använda. Här finns också en genomgång av användbara källor.

Historiska kartor

Lantmäteriets kartsnitt är nu tillgänglig för allmänheten. Studiematerialet underlättar för de som vill använda de historiska kartorna i sin hembygds- eller släktforskning.

Börja forska kring ditt hus och din bygd

Studieplan med diskussionsfrågor och övningar till boken med samma namn av Per Clementsson och Kjell Andersson.

Släktforskning

Studieförbundet Vuxenskolan har en stor verksamhet kring släktforskning, som vi vill utveckla ytterligare och gärna i samarbete med hembygdsföreningarna. Vi vill gärna ha förslag på cirkelledare, som vi sedan erbjuder utbildning.

Kontakt: Lars-Olof Johansson, verksamhetsansvarig Natur & Kultur,
lars-olof.johansson@sv.se Tel 070-659 42 64,
0125-507 45 eller
ann.hemmingsson@sv.se Tel 013-31 40 70
andreas.hjelm@sv.se Tel 0727-164 070
ann-sofie.alexander@sv.se Tel 0123-519 39

Välkommen till Länstidningen!

Vi vill att Länstidningen ska vara en tidning som man läser i lugn och ro, antingen som ett landsbygdsinriktat komplement till sin dagstidning eller som den enda tidning man behöver för att få en bild av vad som sker på olika håll i Östergötlands län.

Vi vet att varje utgåva av Länstidningen lever längre än en dag, att den blir noga läst och att det i många hem är en tidning man tar fram och läser olika artiklar i under flera dagar i följd.

Ställ fram den bekvämaste stolen, brygg en kopp kaffe och

luta dig tillbaka med tidningen i handen.

Väl mött i Länstidningens spalter, vi kommer varje fredag!

GUNILLA NORLÉN
Ansvarig utgivare

425:-

☐ Ja, tack!

Jag vill läsa
i tolv månader!

☐ Ja, tack!

Jag vill prenumerera
i ett HALVÅR
för 230:-

☐ Ja, tack!

Jag vill prenumerera
i TRE MÅNADER
för 125:-

Kryssa i rätt alternativ innan du skickar in talongen!

Namn:

Adress:

Postort:

Telefon:

Frankeras ej
Länstidningen
betalar
portot

Länstidningen
Svarspost 580003400
591 20 MOTALA

Naturum Sommen ägs av Torpöns Hembygdsförening och bjuder på många upplevelser.

Naturum – ett ”båthus” för vetgiriga

Det skakar till när färjan lösgör sig från kajen och glider ut på Sommens vatten. Från sjösidan ser Torpöns färjeläge ut att vara en semesterort med båtar, camping och turister. Till höger ligger en byggnad som liknar ett hus för två båtar. Den är röd och har grått tak. Framför har några båtar av varierande storlek ankrat. Överfarten är inte lång och strax lägger färjan till vid kajkanten där bilar, fotgängare och cyklister väntar på att få åka över till fastlandet. Vid parkeringsplatsen finns en trästolpe med skyltar i alla väderstreck. En av skyltarna pekar bort mot båthuset. Men framme vid den röda byggnaden med det grå taket blir det klart att den inte är något båthus. Inristat i en träskiva som hänger på väggen står det ”naturum Sommen”.

Akvarium

Innanför dörren öppnar sig en spännande värld för den som vill lära sig mer om livet runt sjön Sommen. Rakt fram står ett åttkantigt akvarium uppbyggt på en murad stensockel. Mitt i akvariet finns en konstgjord ö och i vattnet där under simmar bland andra abborre, mört och sarv omkring. Tanken är att akvariet skall visa ett urval av arterna som lever i Sommen.

Mickel räv

Strax bakom akvariet är en gärdesgård uppslagen och intill den ligger ett stenröse. Där bor Mickel räv och den som är liten kan krypa in i grytet för att lyssna på hans berättelser. Mickel själv står på toppen av stenröset och hälsar sina gäster välkomna, bara de tar av sig skorna innan de kryper in. För Mickel trivs bäst när han har det städat hemma.

Mickel räv hälsar besökarna välkomna till sitt gryt.

Topografisk modell

Mot naturums sjöside breder en stor topografisk modell av Sommen ut sig. Ljuset från de glasade väggarna sprider sig över modellen och framhäver bergsformationerna i det spegelblanka vattnet. Traktens kyrkor är representerade av tredimensionella minimodeller som är några centimeter höga. Längs modellens ena sida sitter en manöverpanel monterad. På den finns fyra röda knappar som tänder upp lampor där utsiktsplatser, fyrar, fågelskyddsområden och campingplatser visas.

Ovanlig samlingsplats

Trots att naturum inte är något riktigt båthus vilar den sista av Sommens prämar i byggnaden bredvid utställningshallen. Den är 25 meter lång och byggdes 1920. På det forna lastdäcket finns bord och stolar som kan ge plats åt ett hundratal personer. Om det skulle regna kan gästerna sitta under skydd eftersom prämen är överbyggd med ett tak och genom glasväggarna har de utsikt över Sommens vatten.

Vresig ko

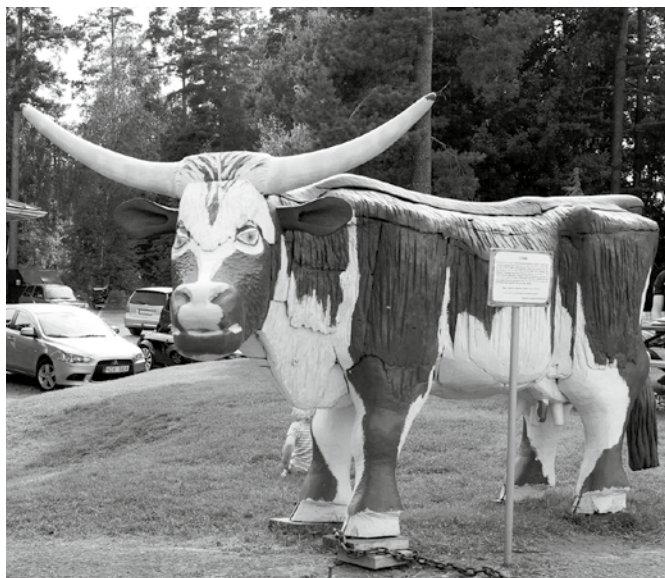
På bergsknallen utanför naturum står en ko och blänger ut över omgivningen. Det är Sommakoa. I urtiden var hon en av bygdens hemskaste varelser. Det sägs att hon en dag var arg och sparkade stora hål i marken. Hålig-

heterna fyllde hon sedan med sin mjölk och så bildades sjön Sommen. Turligt nog lyckades trollkarlen Some från Tullerum fånga henne. Han tjuvdrade kon i Urberget i Norra Vi och där står hon fortfarande. Den bastanta statyn med de långa hornen är gjord av konstnären Christer Trygg i Boxholm och har blivit barnens favorit att rida på.

Samarbete

Naturum Sommen är ett samarbete mellan Torpöns Hembygdsförening och Naturvårdsverket. Tanken var att skapa ett besöksmål som skulle främja turismen i trakten. Genom utställningen vill upphovsmännen visa besökarna sjön Sommens stora betydelse för traktens befolkning, både ur ett historiskt perspektiv, för dagens människor och för kommande generationer.

Text och bild: Fredrik Häger

Sommakoa kallas även för Urkoa och satte enligt legenden skräck i omgivningen.

Vi ger ut böcker!

Ett axprov ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening: Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening: Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthytan
Borensbergs hembygdsförening: Från Husbyfjäll till Borensberg
Lima, Rörsbäcksnäs och Transtrands hembygdsföreningar: Gränsland
Halsta byalag: Halsta genom tiderna
Föreningen Hårdakvarn: Hårdakvarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönika
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydrebo
Torpa hembygdsförening: Om Torpa kyrka
Torpa hembygdsförening: Skrävör och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röks hembygdsförening: Röksholmen
Rök-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförening: Stoby by
Särna formminnesförening: Särnmål

Vi erbjuder Dig eller Din förening:

- ✦ hjälp med allt från manus till färdig bok
- ✦ upplagor från 50 ex och uppåt
- ✦ intressanta priser
- ✦ formgivning
- ✦ tryckning
- ✦ handledning

Kontakta oss så får vi diskutera just din situation!

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeuppror i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Ekeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hycklinge
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet i Mjölby
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Larseric Fjellman: Dalsland och gränsbygden. Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvells minnen från Häggstad Norrgård
Östen Andersson: Fjärdingsman i skärgården
Östen Andersson: Örskärs
Rune Andersson: Folket på Rygga by
Tony Hagström: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Bengt-Arne Bengtsson: Från Östra stambanan till Ostlänken/Götalandsbanan
Anders Ejdevik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen, gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thurin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Räsle: Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Liljeholmen och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshög
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och skiften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ordstav och talesätt i Unnarvadsbygden
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Röfors
Eva Fagerberg: Sankta Ingrid av Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tamms på Österbybruk
Ejle Fasth: Tranås hornmusikkår 110 år
Göran Källgård: Vargjakt, emigranter och en drunknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbys gårdar och torp
och många fler ...

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00

595 94 Mjölby
info@atremi.se

www.atremi.se

Posttidning

Avsändare:
Östergötlands Hembygdsförbund
Tellbovägen 14
585 64 Linghem

Borgs Villastad, Norrköping, runt sekelskiftet.
Foto: Carl Nilsson, bild: ÖHF:s arkiv

Mejeriet i Björsäter 1898. *Bild: Bengt Björner*

Mjölby "affärscentrum" vid nuvarande Kungsvägen, ca 1913. *Bild: Ewert Lindell, Mjölby HBF*